
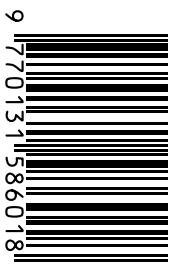

EESTI LOODUS

Looduse
mõõtmine
aitab tuvastada muutusi

Millised liigid on Eestis ohustatuimad?
Pärändniidud ja Peipsi kalad
Lendorava seisund paraneb

ISSN 0131-5862 (trükiis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

71. aastakäik Nr 9, september 2020

www.eestiloodus.ee

2 Toimetaja veerg: Martin Tikk**3 Sõnumid****11 EL küsib: vastavad Olavi Kurina ja Indrek Ambos****16 Loodushoiumõtte areng. Eesti roll maailma looduskaitstes**
Kalev Sepp mõtestab Eesti tähtsust maailma looduskaitstes: võime olla uhked oma paljude rohkem ja vähem tuntud looduseinimeste üle**20 Eesti liikide punane nimestik: muutused ja suundumused****Agu Leivits** kirjeldab

Eestist teada liikide ohustatuse hindamise ajalugu ja praegust olukorda: kõige kiiremini on halvenenud haudelinnustiku seisund

24 Pärandniidud, elurikkuse tulipunktid**Meelis Pärtel** annab hinnangu poollooduslike koosluste praegusele seisundile ja nende tähtsusele looduskaitstes: niitudega on seotud suur osa kodumaisest elurikkusest**30 30 aastat Eerik Kumari looduskaitsepreemia asutamisest****Vaike Hang** meenutab meie olulisima looduskaitsepreemia saamislugu ning preemia laureaate**32 Sada rida Eesti loodusest:****Kui suviti kohtud maal loodusega. Kaja Tampere****34 Üks Eesti paigake:****Linnukate rajad Vaibla roostikus**
Juhani Püttsepp jagab muljeid Võrtsjärve põhjakaldal asuvast Vaibla linnurõngastusjaamast, mida veavad isa ja poeg Kristjan Adojaan ja Art Villem Adojaan**40 Poster: Maria Mägi-Rohtmets****42 Intervjuu: Häid loodusvaatlusi pole kunagi liiga palju**Botaanikust kolleegi **Ott Luugiga** vestelnud **Toomas Kukk****44 Matkarada: Rabade võlumaale kõrvupaitavat vaikust kuulama****Elen Rekand** soovitab käia Endla looduskaitsealal, kus üks tuntumaid Eesti laudteid viib huvilise, aga ka

sooteadlase üle Männikjärve raba Endla järve äärde

48 Kas lendorava arvukuse madalseis on möödas?**Uudo Timm** selgitab looduskaitse olulise vapiliigi käekäiku: lendorava vahepealne arvukuse madalseis näib olevat pöördunud väikeseks juurdekasvaks**52 Igaüks saab Peipsi kalastikku kaitsta****Arvo Tuvikene** ja **Lea Tuvikene** vaatlevad meie suurima siseveekogu kalastiku ohutegureid: abi on kasvõi suitsukonide viskamisest prügikasti**56 Tegutse teadlikult: Kuidas hinnata isendite ja isendirühmade arvu?****Martin Tikk** ja **Anto Aasa** annavad juhtnõore, kuidas saada teada linnuparvede, taimerühmade või inimkogumite arvukust**60 Loodusmaja: Teel parema keskkonahariduse poole****Anne Kivinukk** tutvustab keskkonahariduse standardite ja kvaliteedisüsteemi rajamist: teiste riikide kogemustele toetudes oleme loonud Eestile omase süsteemi**62 Vabatahtlikud eluslooduse seires****Triin Edovald** ja **Timo Kark** väärtustavad kodanikuteaduse valdkonda, kus huvilised koguvad hästi äratuntavate loodusobjektide kohta olulist teavet**66 Metsast ja põllult:****Puu otsast pöske****Triin Nõu** kiidab kodumaiseid sügisande: tammetõrusid ja sarapuu-pähkleid**68 Vanema põlvkonna metsameeste avalik pöördumine Eesti Vabariigi riigikogu ja valitsuse poole****72 Südamelt ära: Valemite taga on loodus. Katre Worth****73 Nuputa: ülesandeid bioloogia- ja geograafiaolümpiaadidelt****74 Kroonika****78 Mikroskoop****79 Ristsõna****80 Ajalugu, sünnipäevad**

Foto: Toomas Kukk

Foto: Heilar Laasik

Foto: Uudo Timm

Foto: Arvo Tuvikene

Mõõtes tundmatut

Loodus on üks nendest süsteemidest, mida me inimestena pole ise loonud. Erinevalt eesti keelest või riigikorrast oli see siin juba enne meid. Meie oluline ülesanne ja võimalus on loodust ja elu lõputult uurida.

Seetõttu on tähtis esmalt mõista, mis on loodussüsteemi osad ja kuidas on need omavahel seotud. Alles seejärel saab asuda täpsemad andmeid koguma. Kuidas aga otsustada, mida ning mis meetoditega mõõta ja uurida? See on loodusteaduste alatiin küsimus.

Tänapäeval suudame sentimeetri täpsusega mõõta Ootsipalu puuhiiglas või Jägala jõe vooluhulka suurvee ajal. Kuidas aga mõõta näiteks linnulaulu või sookailu lõhna? Kas peaks ki? Tuhat aastat tagasi ei osanud unistadagi, et suudame mõõta oma koduplaneedi ümbermõõtu või loendada saatjatega märgistatud kalu jõgedes.

Janu uue informatsiooni järele on aina kasvanud. Oleme looduse uurimisel üha täpsemad ja võimekamad. Siiski on enne targem küsida, milleks ning mis huvide taustal üldse loodust mõõta. Müstilisest ja senini suuresti tundmatust saame iga päev avastada midagi uut: alati on võimalus leida looduse võrgustikest uusi seoseid ning kasvõi siduda seniste teadmistega täiesti uuel eesmärgil.

Mida kogutud teabega teha ning kuidas see loodust

Foto: Toomas Kukkk

ja meie elu muudab? Näiteks Eesti liikide punase nimestiku uued andmed annavad panuse liigikaitsekorraldusse. Kogutud info põhjal selguvad üha uued probleemid, mida edasi uurida. Agu Leivitsa sõnul on muu hulgas tarvis ühtset liigiandmete andmebaasi.

Inimene on teadaolevalt ainuke teadvusega liik. Seetõttu suudame edukalt koguda suuri andmehulki ja neid ka töödelda. Viimasel ajal on inimese mõistusele appi tulnud arvuti ja tehnoloogiad, mis võimaldavad analüüsida üha ulatuslikumaid andmekogusid. Praeguseks on hästi teada Eestimaa niidukoosluste hetke seis, samuti kogunevad üha pikemad andmerekad, mis võimaldavad jälgida koosluste ja konkreetsemalt taimeliikide arengut.

Rohkem andmeid tähendab täpsemat ülevaadet meie ümbruse oludest ja selle muutustest. Tuginedes kogutud informatsioonile, on võimalik aina nutikamalt ja jätkusuutlikumalt looduskeskkonda hoida ja kasutada. Nii annavad lendorava asustatud leiukohtade andmed lootust, et korraldatud kaitse on olnud õigustatud.

Igaüks saab mõõta oma kodu taga kasvava tammepuu kõrgust, loendada talvel toidumajas käivaid linde või uurida, mitu mugulat kartul keskmiselt aiamaal juurde kasvatab. Eks ikka selleks, et olla teadlikum ja seeläbi loodusega targemalt toimetada.

EESTI LOODUS

71. aastakäik Nr 9, september 2020

Toimetuse aadress:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukkk**
742 1143, toomas.kukkk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
(lapsehoolduspuhkusel)
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2020

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikatest

PEFC®
PEFC/19-3-3

www.pefc.org

Trükitud trükikojas Printall

